

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 446/2021-36

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Petit Press, a. s.**, Lazaretská 12, Bratislava, IČO 35 790 253, zastúpeného Advokátskou kanceláriou Paul Q, s. r. o., Karadžičova 2, Bratislava, IČO 35 906 464, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Pavol Blahušiak, a zároveň Advokátskou kanceláriou Tomáš Kamenec, s. r. o., Špitálska 43, Bratislava, IČO 36 855 995, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Tomáš Kamenec, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 5 Co 53/2020-778 z 3. septembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. decembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co 53/2020-778 z 3. septembra 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“). Sťažovateľ zároveň navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a aby sťažovateľovi priznal náhradu trov právneho zastúpenia v plnom rozsahu.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol žalovaný v spore o náhradu nemajetkovej ujmy požadovanej žalobcom vo výške 33 193,92 eur (1 000 000 Sk, pozn.), pričom žalobca žalobou podanou 16. mája 2005 okrem zaplatenia nemajetkovej ujmy požadoval aj uverejnenie ospravedlnenia v denníku SME. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom z 18. júna 2007 žalobe v plnom rozsahu vyhovel. Proti predmetnému rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom z 23. marca 2009 tak, že vyhovel čiastočnému späťvzatiu žaloby týkajúcej sa časti sprievodného textu a publikovaného ospravedlnenia a v tejto časti konanie zastavil a vo zvyšnej časti potvrdil rozsudok okresného súdu. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky

(ďalej len „najvyšší súd“) uznesením z 25. marca 2010 odmietol. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ aj ústavnú sťažnosť, o ktorej rozhodol ústavný súd nálezom zo 16. júna 2011, v ktorom vyslovil, že rozsudkom krajského súdu z 23. marca 2009 boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 26 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy. Zároveň zrušil predmetný rozsudok krajského súdu v časti, v ktorej potvrdil rozsudok okresného súdu, a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Následne krajský súd rozsudkom z 1. decembra 2011 opakovane potvrdil rozsudok okresného súdu v časti náhrady nemajetkovej ujmy. Sťažovateľ znova podal dovolanie, ktoré najvyšší súd odmietol uznesením z 25. apríla 2013. Sťažovateľ podal znova aj ústavnú sťažnosť, o ktorej rozhodol ústavný súd nálezom z 26. apríla 2016 tak, že základné práva sťažovateľa podľa čl. 26 ods. 1, 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy boli porušené aj rozsudkom krajského súdu z 1. decembra 2011. Aj tento rozsudok ústavný súd zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Žalobca následne zobral svoju žalobu späť a krajský súd uznesením z 22. septembra 2017 pripustil späťvzatie žaloby, zrušil rozsudok okresného súdu z 18. júna 2007 a celé konanie zastavil. Zároveň týmto uznesením krajský súd žalobcovi priznal náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % s tým, že zastavenie konania mal zaviniť sťažovateľ zaplatením žalovanej istiny. Predmetné uznesenie krajského súdu z 22. septembra 2017 doručil okresný súd sťažovateľovi až 15. októbra 2018. Ešte predtým okresný súd obsadený vyšším súdnym úradníkom uznesením z 13. júna 2018 sťažovateľa zaviazal zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania vo výške 158,15 eur. Sťažovateľ proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka podal sťažnosť, ktorú okresný súd obsadený sudkyňou uznesením zo 17. júla 2018 zamietol. Sťažovateľ následne podal proti uzneseniu krajského súdu z 22. septembra 2017 a uzneseniam okresného súdu z 13. júna 2018 a zo 17. júla 2018 už v poradí tretiu ústavnú sťažnosť. Ústavný súd následne nálezom z 20. februára 2020 (č. k. II. ÚS 157/2019-89) rozhodol, že napadnutými uzneseniami okresného súdu a krajského súdu bolo porušené právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Ústavný súd zároveň zrušil uznesenie krajského súdu z 22. septembra 2017 v časti výroku o náhrade trov odvolacieho konania, uznesenie okresného súdu z 13. júna 2018 a uznesenie okresného súdu zo 17. júla 2018 a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Po vrátení veci rozhodol krajský súd napadnutým uznesením (3. septembra 2020) tak, že stranám konania nárok na náhradu trov konania nepriznal.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že krajský súd napadnutým uznesením ignoroval prakticky všetky právne záväzné názory prezentované v odôvodnení nálezu ústavného súdu z 20. februára 2020 a sťažovateľovi nepriznal náhradu trov konania napriek jednoznačnému zneniu príslušnej právnej úpravy [§ 256 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)].

4. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti zdôraznil, že predmetné konanie bolo ukončené na základe dispozičného úkonu žalobcu, t. j. jeho späťvzatia žaloby. Sťažovateľovi ako žalovanému nebola v konečnom dôsledku uložená žiadna povinnosť, a teda bol v plnom rozsahu úspešný. Právna úprava obsahuje riešenie takejto procesnej situácie v § 256 ods. 1 CSP, nemôže byť teda pravdivé tvrdenie krajského súdu v napadnutom uznesení (bod 12), že s takouto procesnou situáciou právny poriadok a ani judikatúra nepočítajú. Vo vzťahu k judikatúre sťažovateľ dopĺňa, že v tomto prípade je aj tvrdenie krajského súdu o nedostatku relevantnej judikatúry zjavne nesprávne

a nepodložené. Aj samotný nález ústavného súdu z 20. februára 2020 je totiž v predmetnej veci relevantnou a záväznou judikatúrou, pričom ústavný súd v tomto náleze odcitoval niekoľko ďalších relevantných rozhodnutí najvyšších súdnych autorít v danej oblasti (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5 MCdo 12/2008, sp. zn. 7 MCdo 4/2010 alebo Ústavného súdu Českej republiky č. k. I. ÚS 2899/2010 z 8. marca 2011).

5. Ak ale krajský súd v napadnutom uznesení dospel k záveru, že nie je dôvodné zaviazať žalobcu na náhradu trov konania, takéto svoje rozhodnutie mohol teoreticky založiť iba na aplikácii § 257 CSP. Krajský súd ale v bode 17 odôvodnenia napadnutého uznesenia výslovne uviedol, že § 257 CSP neaplikoval. Napadnuté uznesenie krajského súdu zároveň napriek implicitnej aplikácii § 257 CSP neobsahuje žiadne bližšie zdôvodnenie dôvodov hodných osobitného zreteľa, ktoré by boli spôsobilé legitimizovať prípadnú jeho aplikáciu v prospech žalobcu. Odôvodnenie napadnutého uznesenia navyše úplne opomína právne záväzne závery nálezu ústavného súdu z 20. februára 2020. Ústavný súd totiž v predmetnom náleze okrem iného jasne skonštatoval, že späťvzatie žaloby zo strany žalobcu nebolo späťvzatím z dobromyseľného dôvodu, pretože svoju žalobu vzal späť v situácii, keď jej všeobecné súdy viazané právnymi názormi ústavného súdu nemohli nijako vyhovieť. Teda konštatovanie nedobromyseľného a účelového späťvzatia žaloby žalobcom ako prostriedku na formálne odvrátenie konečného neúspechu v konaní preto vylučuje podľa sťažovateľa možnosť aplikácie § 257 CSP v prospech žalobcu a zakladá dôvodnosť aplikácie § 256 ods. 1 CSP v prospech sťažovateľa.

6. Sťažovateľ preto tvrdí, že vzhľadom na už uvedené závery, ako aj s ohľadom na odôvodnenie nálezu ústavného súdu z 20. februára 2020 bol krajský súd v predmetnej veci povinný pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania aplikovať zákonným spôsobom § 256 ods. 1 CSP. Krajský súd ale v napadnutom uznesení relevantným spôsobom neodôvodnil oslobodenie žalobcu spod povinnosti nahradiť trovy konania, resp. ho odôvodnil iba tvrdeniami v rozpore s realitou (absencia právnej úpravy a relevantnej judikatúry, pozn.), a preto toto napadnuté uznesenie zakladá porušenie práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

7. Sťažovateľ zároveň namieta, že napadnuté uznesenie krajského súdu s ohľadom na namietaný nesúlads s čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru mu neumožňuje nadobudnúť a vlastniť majetok, na ktorý mu mal vzniknúť nárok (náhrada trov konania, pozn.). Podľa sťažovateľa teda krajský súd napadnutým uznesením obmedzil aj jeho vlastnícke právo garantované v čl. 20 ods. 1 ústavy.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) a práva vlastniť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy) napadnutým uznesením krajského súdu.

9. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

10. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

11. Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať ústavnými sťažnosťami len za predpokladu, že sa sťažovateľ nemôže a ani v budúcnosti nebude môcť domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom využitím takých právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

12. Ak zákon o ústavnom súde podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práva, tak o to viac je podmienkou prípustnosti ústavnej sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (m. m. III. ÚS 1/04). Sťažovateľ nemá na výber, ktorý z existujúcich systémov súdnej ochrany využije, ale je povinný postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú má právomoc ústavný súd. Iba za predpokladu, že sťažovateľ vyčerpal všetky jemu dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie je úspešný, môže sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súde podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017) s tým, že v súlade s § 124 zákona o ústavnom súde mu zostáva zachovaná lehota na podanie ústavnej sťažnosti aj proti rozhodnutiu napadnutému mimoriadnym opravným prostriedkom.

13. Predmetom ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení označených práv napadnutým uznesením krajského súdu, ktorému vytyka najmä arbitrárnosť, t. j. nedostatočné odôvodnenie toho, prečo v predmetnej veci neaplikoval § 256 ods. 1 CSP, resp. ako mohol dospieť k záveru, že na posúdenie predmetnej procesnej situácie absentuje právna úprava a relevantná judikatúra.

14. Ústavný súd v tomto kontexte poukazuje na § 420 písm. f) CSP, ktorý upravuje prípustnosť dovolania (a v prípade naplnenia tohto dôvodu zároveň aj jeho dôvodnosť) v prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany sporu postupom všeobecného súdu nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv

spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti). Ak rozhodnutie odvolacieho súdu v podstatných bodoch nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (napr. IV. ÚS 314/2020).

15. Ústavný súd zároveň dopĺňa, že právo na spravodlivý proces môže všeobecný súd porušiť aj svojím rozhodnutím ako výsledkom svojej procesnej činnosti, ak v jeho odôvodnení absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre jeho rozhodnutie. Ak takéto odôvodnenie nespĺňa požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, zodpovedá táto okolnosť dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

16. Ústavný súd v danej súvislosti konštatuje, že sťažovateľ predostiera argumentáciu aj vo vzťahu k arbitrárnosti a nedostatočnému odôvodneniu napadnutého uznesenia krajského súdu týkajúceho sa nároku na náhradu trov konania, vo svojom obsahu porušujúceho jeho práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. K otázke možnosti napadnúť dovolaním aj výrok o nároku na náhradu trov konania ústavný súd poukazuje na svoje uznesenie č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom okrem iného vyslovil, že ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd končí rozhodovanie o tejto otázke, ktoré tak možno považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Z uvedeného vyplýva, že aj vo vzťahu k nároku na náhradu trov konania sťažovateľ disponoval účinným prostriedkom nápravy (dovolanie), ktorý nevyčerpal (m. m. I. ÚS 300/2020, IV. ÚS 440/2021).

17. Zo zistení ústavného súdu pri príprave predbežného prekovania ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ nepodal dovolanie proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, a teda nevyužil právny prostriedok, ktorý mu zákon priznáva na ochranu jeho základných práv a slobôd, čím nerešpektoval subsidiárne postavenie ústavného súdu. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie totiž nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, keď fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; túto možnosť však sťažovateľ v tomto prípade mal. Ústavný súd zároveň dodáva, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti netvrdil a už vôbec nepreukázal, že dovolanie nepodal z dôvodov hodných osobitného zreteľa, v okolnostiach jeho prípadu teda neprichádzal do úvahy ani prípadný možný postup ústavného súdu v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

18. Na základe uvedeného ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako neprípustnú.

19. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. septembra 2021

Libor Duľa
predseda senátu